

Број/Број: 01,02,03/11-05-122/10
Сарајево/Sarajevo, 10. 05. 2010.

**ИЗВЈЕШТАЈ С ДРУГОГ ДИЈЕЛА ЗАСЈЕДАЊА ПАРЛАМЕНТАРНЕ СКУПШТИНЕ
САВЈЕТА ЕВРОПЕ ЗА 2010. ГОДИНУ**

СТРАЗБУР

од 26. до 30. априла 2010.

У Стразбуру је, од 26. до 30. априла 2010. године, одржан други дио редовног засједања Парламентарне скупштине Савјета Европе на којем је учествовала Делегација Парламентарне скупштине БиХ у којој су били: Бакир Изетбеговић, предједавајући, Младен Иванић, Славко Матић, Милица Марковић, чланови, Едина Хрњић, секретар Делегације, и Аднан Бешић, преводилац.

Засједање је отворио предједник Парламентарне скупштине Савјета Европе Мевлут Чавушоглу (Mevlüt Çavuşoğlu), који је најприје позвао на одавање почаста трагично страдалом предједнику Пољске и осталим жртвама, међу којима су и три бивша члана Парламентарне скупштине Савјета Европе. Презентујући дневни ред засједања, предједник Чавушоглу осврнуо се на ситуацију у неколико земаља чланица: у *Украјини*, при чему је нагласио потребу пружања подршке украјинским властима у спровођењу важних реформи; у *Русији*, која је највећа чланица Савјета Европе и партнер СЕ и управо је због тога ПССЕ мјесто на којем се с колегама парламентарцима из Русије може дискутовати о свим питањима, укључујући и она о којима се ставови унутар ПССЕ радикално разликују. Да би тај дијалог донио резултате, он мора бити отворен, без предрасуда и двоструких стандарда; у *Бјелорусији*, при чему је изјавио да, иако је Бјелорусија једина земља с којом СЕ нема формалан однос и једина у Европи у којој се спроводе смртне казне, СЕ има обавезу према грађанима Бјелорусије да буде присутније у тој земљи; у *Босни и Херцеговини* и *Молдавији* у којима СЕ помаже рјешавању уставних питања; у *Албанији* у којој је СЕ помагало подстицању опозиције да се врати у Парламент; на *Сјеверном Кавказу* гдје је СЕ ангажовано на унапређењу људских права, те је истакнуо допринос СЕ рјешавању конфликта између Грузије и Русије.

С обзиром на чињеницу да Босна и Херцеговина након доношења пресуде у предмету Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине није усвојила потребне уставне промјене које би отклониле дискриминацију грађана из реда осталих приликом избора за члана Предједништва БиХ и именована у Дом народа ПСБиХ, Мониторинг комитет ПССЕ предложио је Скупштини одржавање дебате по хитној процедури о потреби промјене Устава у Босни и Херцеговини. Скупштина је прихватила предлог Комитета, те је расправа о потреби уставне промјене одржана у четвртак, 29. априла. Расправа је одржана на основу извјештаја који су припремили коизвјестиоци – Кимо Саси (Финска, ЕПП/ЦД) и Карин С. Волдсет (Норвешка, ЕДГ).¹

Образлажући припремљени извјештај, Кимо Саси подсетио је чланове Скупштине да је од неуспјеха априлског пакета уставних промјена 2006. године у Босни и Херцеговини остварен веома мали напредак. Информисао је чланове ПССЕ и о немогућности Радне групе која је била задужена

¹ Извјештај коизвјестилаца Мониторинг комитета ПССЕ налази се у прилогу извјештаја са засједања

за припрему одговарајућег рјешења да постигне договор, као и да је сигуран да није било озбиљног покушаја усклађивања Устава с Европском конвенцијом о људским правима. Према његовим ријечима, политичари у БиХ треба да преузму одговорност за будућност своје земље. Навео је, уз то, како је чест аргумент за неспровођење пресуде приближавање избора, али и да чињеница да се увијек ближе неки избори не треба да буде препрека за доношење измјена. Рекао је како су шансе да се у овом тренутку усвоје потребне измјене практично теоретске и предложио да се, ако не дође до спровођења пресуде прије избора, покрене нови, озбиљан процес који би требало да резултира свеобухватним пакетом уставних амандмана. Било би веома корисно да то буде процес који би укључио домаће правне експерте и представнике цивилног друштва како би судбина државе била у рукама њених грађана и политичара. Од суштинске је важности да влада која ће бити формирана након предстојећих избора изради програм из којег ће се видјети јасни циљеви и визија уставне реформе како би она била што прије спроведена. Такође је поновио како БиХ још увијек нема свог представника у Венецијанској комисији, што опет показује колико је тежак процес доношења одлука у БиХ, с обзиром да се њени представници не могу договорити о именувању једне особе.

Након уводног дијела коизвјестиоца Сасија, у дебати су учествовали: Аристофанес Георгиу (Кипар), Егидијус Варекис (Литванија), Андреас Грос (Швајцарска), Ан Брасер (Луксембург), Гроф од Дандија (Уједињено Краљевство), Харлук Коч (Турска), Бакир Изетбеговић, Младен Иванић, Славко Матић (Босна и Херцеговина), Дарја Лавтижар-Беллер (Словенија), Бернар Фурније (Француска), Жан-Шарл Гардето (Монако).

Аристофанес Георгиу говорио је у име Групе Уједињене европске љевице: Европски суд за људска права утврдио је да је Устав БиХ дискриминаторски, те да у земљи постоји демократски дефицит и неједнакост могућности. То је резултат рата, а ова дебата треба да значи почетак рјешења проблема. Босна и Херцеговина треба да прихвати реформе које се предлажу у Извјештају, али је на грађанима БиХ да одлуче. Савјет Европе, са своје стране, треба да инсистира на поштовању људских права, те да подржи све позитивне реформе које БиХ предузме.

Егидијус Варекис обратио се у име Групе Европске народне странке: Парламент Литваније жели да види земље Балкана у Европској унији и жели да Босна и Херцеговина постане чланица Уније, али мора поступати у складу с европским обичајима и законима. Подјеле дуж религијских и етничких линија нису добре за земљу. Земљи нису потребна три предједника. „Промијените Устав, усвојите законе у складу с европском идејом и оним што вам нудимо. Тиме ћете се приближити нашим европским вриједностима“, поручио је г. Варекис.

Андреас Грос обратио се у име Групе Социјалиста: Босна и Херцеговина је можда један од најтежих проблема с којима се СЕ суочава. Изненађен је чињеницом да се предвиђа одржавање избора који неће бити у складу с Европском конвенцијом о људским правима јер такви избори неће постићи највреднији резултат – легитимност. Захваљујући дејтонској структури, људи нису научили да сами преузму одговорност и то се мора промијенити. До доношења новог устава мора се урадити све што је могуће како би се осигурала легитимност избора у уређењу које поштује пресуду Суда. Апеловао је на колеге из Делегације БиХ да не буду индиферентни према овоме и да не мисле да Америка или Европа могу урадити оно што они сами морају, те да по повратку у Сарајево предузму неопходне кораке за осигурање легитимности избора.

Ан Брасер обратила се у име Групе Савеза либерала и демократа за Европу: Данас је јасно да је наметање устава за БиХ било стављање фластера на рану, а не лијек. Ниједан дио друштва не би требало да буде спријечен да се кандидује на изборима због своје етничке припадности. Сагласила се с г. Гросом у погледу степена легитимности који би имали они који би били изабрани на изборима противним Европској конвенцији о људским правима. Савјет Европе може пружити смјернице, али реформе морају спровести власти у БиХ.

Гроф од Дандија обратио се у име Европске демократске групе: Уколико се очекује да препоруке из Извјештаја уроде плодом, потребно је поступати с много више реализма и с далеко више политичке одлучности. Такође је потребно позабавити се недостацима, попут оног у правосудном систему (потребно је процесуирати случајеве ратних злочина - око 10.000 случајева), обезбиједити повратак интерно расељених лица, увести боље праксе рада у локалне и државну владу и у канале њихове интеракције, као и интеракције између Федерације БиХ и Републике Српске. „Чланство

БиХ у европским институцијама је у интересу свих нас. То чланство и пут земље ка чланству не би више требало да буду задржавани“, закључио је Гроф од Дандија.

Харлук Коч: Земље чланице СЕ сагласиле су се да власти у БиХ треба да дјелују прије избора како би отклониле дискриминацију у Уставу, и дијелиле су забринутост коизјестилаца у вези с одржавањем избора 2010. према постојећим одредбама. У исто вријеме, било је нереално очекивати да се реформе спроведу прије избора. У сваком случају, изборни закон не би требало мијењати шест мјесеци прије избора. Парламентарна скупштина Савјета Европе могла би поновити своје препоруке из 2006. године и у блиској сарадњи с Европском унијом и Босном и Херцеговином покушати убрзати процес реформи и обезбиједити да државне институције буду у потпуности посвећене том процесу.

Бакир Изетбеговић²

"Господине предједавајући, драге колеге,

Прије свега, желим да захвалим корепортерима на још једном напору да помогну развоју заштите људских права и изградњи демократских институција у Босни и Херцеговини. Као што сте могли прочитати у најновијем извјештају Мониторинг тима, главни политички актери у БиХ, нажалост, нису успјели договорити измјене Устава које би омогућиле свим грађанима у мојој земљи, без обзира на националну припадност, једнако право кандидовања.

Босна и Херцеговина није примијенила обавезујућу одлуку Европског суда за људска права, те ће октобарски парламентарни избори бити још једни избори који су у колизији с Европском конвенцијом о људским правима. Наравно, Босна и Херцеговина мора спровести одлуку Европског суда за људска права и она ће то, сигуран сам, учинити већ у овој години, вјероватно чим прођу парламентарни избори. Прецизније, када прође изборна кампања која јако отежава могућност постизања компромиса у постконфликтном друштву попут нашег. Уосталом, знамо да су све пресуде овог суда спроведене, прије или касније, па ће бити спроведена и ова која се односи на Босну. Промјена Устава на коју смо фокусирани отклониће проблем који је на нивоу принципа, омогућиће иста права групи тзв. осталих који не припадају ниједном конститутивном народу и који чине тек неколико процената бх. становништва. Ради се о реформи Устава која је неопходна, али је малог домета и неће дотаћи главне проблеме с којима се Босна и Херцеговина суочава. Мојој земљи је потребна реформа која ће омогућити самоодрживо функционисање државних институција и убрзати пут земље ка НАТО-у и европским интеграцијама. Дакле, реформа какву заговарају раније усвојене резолуције Савјета Европе које инсистирају на cjелокупном сету реформских предлога које је подржала и одобрила Венецијанска комисија. У ставу 6. посљедње резолуције јасно је речено да парцијални приступ заснован на краткорочним компромисима и двосмисленим формулацијама не би ријешио проблеме с којима се суочава Босна и Херцеговина, само би их прикрио! Венецијанска комисија циљала је у срж проблема када је као главну препреку функционисања демократских институција и кочницу бржег напретка БиХ ка евроатлантским интеграцијама означила механизме тзв. ентитетског гласања и прешироко постављеног оквира заштите виталног националног интереса. Босна и Херцеговина се већ 15 година налази под својеврсним протекторатом међународне заједнице. Високи представник има тзв. бонска овлашћења која му омогућавају супремацију над свим бх. институцијама, изабраним званичницима, законима... То је довело до пасивизирања и атрофирања домаћих снага. Вријеме је да се овакав ангажман међународне заједнице у БиХ оконча. Да би се окончао, неопходно је позицију свемоћног арбитра међународне заједнице замијенити властитим механизмима који ће моћи ефикасно уклањати потенцијалне блокаде и застоје. Промјена статуса високог представника или подизање бонских овлашћења без успостављање домаћих механизма резултирало би скорим блокадама и колапсом система. Била би то највећа пријетња миру од завршетка рата и потписивања Дејтонског споразума. Савјет Европе изрекао је праве ријечи о суштини реформе Устава БиХ кроз резолуције које је усвојило. Ријечи су неопходне, али нису довољне. Савјет Европе, и међународна заједница генерално, мораће показати више одлучности и упорности како би се ријечи преточиле у акцију.

---

² Говор пренесен у потпуности

Босна и Херцеговина мора што хитније кренути према свеобухватној измјени Устава на основу јасних ставова Венецијанске комисије. Нема другог пута.

И на крају, у иступима претходних говорника често су сви политичари у Босни третирани на исти начин. Нисмо сви исти и нисмо то никад били. Једни су жељели рат, други мир. Једни су прихватили сарадњу с међународном заједницом, други су пркосили, одбијали реформе, изазивали кризе и правили проблеме. Видите, неки од босанских политичара нису хтјели ни да се сусретну с корепортерима који су у Босну допутовали из далеке Норвешке и Шведске. Људи су путовали хиљаде километара да помогну мојој земљи, а неки босански политичари нису имали времена за њих, били су заузети.

Младен Иванић: Интересантно је да се у основи све политичке странке слажу да морамо провести реформе. Ипак, питање је зашто то нисмо учинили. Постоје два разлога. Један је проблем **код којег** се не ради о суштини промјена, него о широј уставној реформи. У БиХ постоје различита виђења. Једни подржавају државу с једним предсједником, једном владом и једним парламентом. То је мишљење Бошњака који су већина. Срби би жељели очувати позицију Републике Српске, а Хрвати нису задовољни и жељели би трећи ентитет. У таквим околностима било би наивно очекивати неки широки споразум. Наравно да су промјене потребне. Иако сам у опозицији, моја странка жељела је провести промјене јер знамо да није прихватљиво игнорисати одлуку највише институције која се бави заштитом људских права. Ипак, они с максималистичким захтјевима нису заинтересовани за то. Најзад, неки људи желе да међународна заједница уради то умјесто њих. Имамо политичаре који су нас препустили међународним институцијама и који нису спремни на компромисе јер је то за њих преризично. Зашто би правили компромисе када постоји високи представник који може наметнути рјешења? Они не сносе одговорност и могу окривити високог представника. Најгора ситуација је била када је г. Ешдаун био високи представник. Покушао је да се понаша на ауторитаран начин. Желио је да наметне демократију на недемократски начин. Да ли је могуће наметнути демократију кроз моћ једног човјека без икакве контроле? То је бесмислица. Сада постоји план да се правила измијене, али треба времена да се домаћи политичари почну понашати одговорно. Заиста требамо времена за то, па можда чак требамо и нову генерацију политичара. Не можемо очекивати јединство у БиХ када још увијек имамо политичаре који симболизују рат. Морам нагласити да је то нереално. Домаће становништво још увијек није спремно за неке промјене. Неки људи још увијек желе постићи ратне циљеве такозваним мирним средствима. Уколико послје избора не буде промјена на политичкој сцени, песимистичан сам у погледу могућности да се исти ови актери могу договорити. Да су хтјели постићи договор, учинили би то у протеклих шест мјесеци. Нажалост, то је стварност. Сматрам да је, с обзиром на овакве околности, г. Саси сачинио веома уравнотежен извјештај, што није лако учинити када је Босна и Херцеговина у питању. Ако је нешто охрабрујуће, онда је то чињеница да нико из БиХ није предложио другачије ставове од оних изнесених у Извјештају. С ове тачке гледишта то је велики успјех.³

Дарја Лавтижар-Бемлер: Без информисања јавности, отворене дебате о питањима од виталног значаја прије подношење предлога парламенту и без укључивања цивилног друштва у потрагу за оптималним рјешењима и постизања широког политичког консензуса, не можемо очекивати провођење уставних реформи које ће прихватити шира јавност у БиХ. Ипак, да би се то урадило, потребно је више времена него што је остало до избора. Говорила је о опцији функционалне подјеле БиХ која не би била заснована на дејтонској логици, а која би била у складу с критеријумима ЕУ за регионализацију. С циљем економског развоја, БиХ би могла бити подијељена на пет или шест регија. Ова недејтонска логика не би била заснована на просторној етничко-религијској подјели дуж бивших линија фронта, него на историјским, географским, хидрографским, транспортним и енергетским околностима и одредницама. Сви грађани у БиХ заинтересовани су за брз економски напредак земље и раст животног стандарда и ове интересе становништва требало би да дијеле све политичке елите у БиХ.

Славко Матић⁴: "Господине предсједавајући, уважене колегинице и колеге,

³ Незваничан превод говора преузетог из транскрипта сједнице

⁴ Говор пренесен у потпуности

Готово све парламентарне странке у БиХ подржавају отклањање дискриминаторских одредаба у вези с могућношћу кандидовања и избора представника мањина и осталих који нису представници ниједног од конститутивних народа. Таква рјешења била су садржана и у пакету ширих уставних промјена који није усвојен 2006. године у Парламентарној скупштини БиХ због два недостајућа гласа. Исто је предвиђено и тзв. прудским договором. Без обзира на изражену политичку вољу по питању провођења Одлуке Европског суда за људска права у предмету Сејдић - Финци очито је да још увијек постоје непремостиве разлике и у приступу и у начину рјешавања овог проблема. Док једни заговарају промјене Устава које ће обухватити само провођење Одлуке Суда, други се залажу за ширу и суштинску реформу Устава укључујући и административно-правно устројство земље, а што се види и из 16. параграфа Извјештаја Мониторинг комитета. Дејтонско уставно уређење учинило је Босну и Херцеговину нефункционалном и дугорочно неодрживом. Такође, тим уређењем успостављена је држава с прегломазним и прескупим административним апаратом. Оно је умногоме и кочница за даље веома значајне реформе у областима јавне управе, безбједности, пензијског и здравственог система итд. Желим посебно нагласити да су дејтонска уставна рјешења и неправедна у погледу различитог позиционирања конститутивних народа, могућности остваривања колективних националних права, избора својих представника и утицаја на доношење одлука на државном и ентитетском нивоу. Хрватски народ у БиХ је по садашњем уставном уређењу у пуно лошијој позицији у односу на друга два конститутивна народа. Само се Хрватима може *догодити да им члана државног предсједништва из хрватског народа изабери бирачи из неког другог конститутивног народа*. Најзначајније одлуке могу се доносити прегласавањем, понекад чак без иједног гласа од изабраних представника хрватског народа. Стога су суштинске и цјеловите промјене Устава, укључујући и провођење Одлуке Суда у предмету Сејдић - Финци, нужност и неминовност. Реформа Устава требало би да се заснива на принципима равноправности конститутивних народа у остваривању колективних националних права, пуне заштите мањинских и појединачних грађанских права. Оваква реформа Устава је уистину велики изазов за БиХ и било би добро да и Парламентарна скупштина Савјета Европе позове новоизабране представнике власти да се ширим промјенама Устава приступи одмах након избора који ће бити одржани 3. октобра ове године."

Бернар Фурније: Систем који је успоставио Дејтонски споразум учинио је проблеме још већим. Уништио је сваку могућност мирне коезистенције различитих етничких група у БиХ. Осим тога, гурнуо је етничке мањине на маргине друштва означивши их као "остале". Дејтонски споразум био је нужан за заустављање рата, али он није одговарајући у миру. Он је замрзнуо политичку позицију од прије рата и створио огроман систем власти за популацију од само четири милиона. Реформу је врло тешко постићи с обзиром на различите ставове етничких група. БиХ је на раскршћу и мора прећи критичну тачку како би успјела као држава и била примљена у ЕУ, што захтијева и функционалну међународну подршку.

Жан-Шарл Гардето: Босна и Херцеговина одлучила је да се прикључи Савјету Европе и обавезала се да проведе уставну реформу као услов. Народи у БиХ треба да постану грађани. Вријеме је да сви у БиХ живе у миру. Политичари у БиХ треба да преузму одговорност како би осигурали стабилну државу и друштво за своју дјецу. Стога је важно подстицати Босну и Херцеговину да проведе уставне реформе. Политичари у БиХ треба да постану они који уједињују, умјесто оних који дијеле.

Након расправе, чланови ПССЕ изјаснили су се о предлозима резолуције и препоруке о хитној потреби уставне промјене у БиХ, те су усвојене Резолуција 1725 (2010) и Препорука 1914 (2010) које се налазе у прилогу овог извјештаја.

У току априлског засједања ПССЕ одржане су још и сљедеће дебате:

- **Лобирање у демократском друштву** (усвојена Препорука 1908/2010);
- **Повезивање жена у превенцији и рјешавању неријешених конфликта у Европи** (усвојена Резолуција 1716/2010 и Препорука 1909/2010);
- **Утицај глобалне економске кризе на миграције у Европи** (усвојена Резолуција 1718/2010 и Препорука 1910/2010);
- **Жене и финансијска и економска криза** (усвојена Резолуција 1719/2010 и Препорука 1911/2010);

- **Инвестирање у кохезију породице као фактор развоја у вријеме кризе** (усвојена Резолуција 1720/2010 и Препорука 1912/2010);
- **Потреба за додатним међународним правним мјерама у вези с пиратством на мору** (усвојена Препорука 1913/2010);
- **Богатство, социјална заштита и благостање: како их помирити у Европи која се мијења?** (усвојена Резолуција 1721/2010);
- **Дискриминација на основу сексуалне оријентације и родног идентитета** (усвојена Резолуција 1728/2010 и Препорука 1915/2010);
- **Заштита „цинкароша“** (усвојена Резолуција 1729/2010 и Препорука 1916/2010);
- **Мигранти и избјеглице: континуирани изазов за Савјет Европе** (усвојена Препорука 1917/2010);
- **Биолошка разноврсност и климатске промјене** (усвојена Препорука 1918/2010);
- **Еуромедитерански регион: позив за стратегију Савјета Европе** (усвојена Резолуција 1731/2010 и Препорука 1919);
- **Сјећање на жртве велике глади (Холодомор) у бившем Совјетском Савезу** (усвојена Резолуција 1723/2010);
- **Пиратство – злочин и изазов за демократије** (усвојена Резолуција 1722/2010);
- **Поштовање обавеза и дужности од стране Црне Горе** (усвојена Резолуција 1724/2010);
- **Ефикасно провођење Европске конвенције о људским правима: Процес из Интерлакена** (усвојена Резолуција 1726/2010);
- **Ситуација у Бјелорусији** (усвојена Резолуција 1727/2010);
- **Дијалог с Бугарском након мониторинга** (усвојена Резолуција 1730/2010).

На другом дијелу редовног засједања ПССЕ за 2010. годину Скупштини су се обратили: **Мишелин Калми-Реј**, министарка спољних послова Швајцарске и предједавајућа Комитета министара Савјета Европе, **Томас Хамарберг**, комесар СЕ за људска права, **Виктор Јанукович**, предједник Украјине, **Сергеј Лавров**, министар спољних послова Руске Федерације, **Евелине Видмер-Шлумф**, министарка правде и полиције Швајцарске. Од наведених излагања издвајамо обраћање министарке Калми-Реј у којем је говорила о активностима швајцарског предједавања Комитетом министара СЕ, посебно о јачању сарадње између Комитета министара и Парламентарне скупштине Савјета Европе, те активностима у вези с реформом Европског суда за људска права. У свом говору гђа Реј се, између осталог, осврнула и на ситуацију у БиХ, посебно у свјетлу пресуде Европског суда за људска права у предмету Сејдић и Финци, те је указала на потребу улагања великих напора с циљем усклађивања Устава БиХ с одредбама Европске конвенције о људским правима. Упознала је парламентарце с предлогом који је упутила Комитету министара, а према којем би ситуација у БиХ требало да буде разматрана на неформалном састанку министара спољних послова држава чланица СЕ у мају 2010. године.

Извјештај припремила

Едина Хрњић, секретар Делегације

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ ДЕЛЕГАЦИЈЕ

Бакир Изетбеговић

Прилог:

- Резолуција 1725 (2010) и Препорука 1914 (2010) о хитној потреби провођења уставне реформе у БиХ
- Извјештај Мониторинг комитета ПССЕ о хитној потреби провођења уставне реформе у БиХ

Достављено:

- колегијима оба дома Парламентарне скупштине БиХ
- Комисији за спољне послове Представничког дома ПСБиХ
- Комисији за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа ПСБиХ
- Делегацији у Парламентарној скупштини Савјета Европе
- Колегијуму Секретаријата ПСБиХ
- Министарству иностраних послова БиХ